

Mehmed
Feyzi Efendi
Diyor Ki!

Abdulkadir
ÇELEBİOĞLU

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bizde şeyhlik, müridlik yoktur; kardeşlik vardır."** [dedi].»

[Nakleden: Muzaffer Ertaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 32]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bir hakikatin, ilmin çok mânileri olur. Ancak bu mâniler bazen zulmânî bazen de nurânî olur. Bunların karşısında tahammül etmek lâzımdır."** [dedi].»

[Nakleden: İbrahim Küçük, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 54 - 55]

«"Bed" "fena, kötü" demektir. Beddua da fena duadır. [Mehmed Feyzi Efendi] **"Olur olmaz şeylere bedduayı bed kimseler yapar."** derlerdi.»

[Nakleden: İbrahim Küçük, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 62]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bu zamanda ilimle meşgul olan, öğrenen, öğreten, din uğrunda çalışan ve Allah için bütün menfî şartlar içerisinde dürüstçe çalışan kimselerin maaşları bir nevi cihad olduğu için helâldir, bir çeşit ganimet hükmüne geçer."** [dedi].»

[Nakleden: İbrahim Küçük, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 66]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Herkesin devresi değişiktir. Kimisinin önü, kimisinin sonu iyi olur."** [dedi].»

[Nakleden: İbrahim Küçük, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 67]

«[Mehmed Feyzi] Efendi şöyle izahatta bulunurlardı: **"İslâm'ın ilk şartı şehâdeteyn'dir** (yani, Eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlüh). **İslâm'ın beş şartının birincisi olan şehadeteyn asıl, imanının altı şartı tafsilidir. Onun tafsili de Risale-i Nur'dur. Bu iman esaslarına hücum edildiği için tafsil ve ispat edilmek**

zorunda kalındı. Bu eserleri okuyanlara Risale-i Nur Talebesi denildi. İleride milliyetçilik denilen bir cereyan çıkacak. Ne olurdu bu ikisinin mensupları birleşseydi. İşte o zaman ülkemiz için çok daha hayırlı olurdu...»

[Nakleden: İbrahim Küçük, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 74]

«[Mehmed Feyzi] Efendi sık sık "Fitne, fesada karışmayın. Fıkıh öğrenin." diye tembih ederlerdi.»

[Nakleden: Hasip Yılanlıoğlu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 98]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Namazlarda yapılan tesbihat, hadîs-i şerîflerde bildirildiği sayıda teker teker yapılır. Ancak bu farklıdır. Bunda işaret parmağının tesbihi çekmesinden gaye, kalbi harekete geçirmektir. Çünkü işaret parmağında kalbe giden bir damar vardır ve onun hareketi kalbi harekete geçirir ve kalbin de 'Allah' demesini sağlar." [dedi].»

[Nakleden: Mehmed Urgancı, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 117]

«[Mehmed Feyzi] Efendi, herkese olduğu gibi bana da sık sık şu nasihati yapardı:

"Ezan, davettir: kâmet, huzura kabul olduğuna işarettir. Namaz da huzurdur. Allah'ın, huzuruna kabul ettiği bir kimse aleyhinde (yani camiye namaza gelen bir kimse aleyhinde) bulunmayınız, Allah da size buğz eder."»

[Nakleden: Mehmed Urgancı, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 119]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Muğayyebatla uğraşmayınız!" buyurdular.»

[Nakleden: Şinasi Çataloğlu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 132]

«Mehmed Feyzi Efendi ilme teşvik ederler ve arkasından da: **"Sadece ilim kâfi gelmez, şeytan da âlim olduğu hâlde bir anda kömür gibi oldu. Binâenaleyh Cenâb-ı Hak'tan devamlı olarak inâyetini istemeliyiz."** buyururlardı.»

[Nakleden: Necmettin Kaymakçioğlu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 140]

«[Mehmed Feyzi Efendi, vaaz kürsüleri hakkında] **"Bu millet, bu kürsülerin kıymetini bilip hakkını verebilirse, o zaman kurtulur!"** buyurdular.»

[Nakleden: Mahmut Sezgin, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 143]

«[Mehmed Feyzi] Efendi **"Dünyada, iman etmekten daha büyük bir kerâmet yoktur."** [dedi].»

[Nakleden: Şevket Oğuz Ünal, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 154]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Kardeşim! Allah musibetleri mü'minlerin günahlarını silmek için kefarete verir, derecelerini yükseltir. Üzülmemek, niye böyle oldu, diye kafa[ya] takmamak lâzım."** buyurdular.»

[Nakleden: Şevket Oğuz Ünal, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 157]

«[Mehmed Feyzi] Efendi: **"Bazı hicablar zulmânîdir, bazı hicablar da nurânîdir. İlme zulmânî hicablar engel olabildiği gibi nurânî hicablar da perde olabilir."** buyurmuşlardı.»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 162]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İslâmiyet dilde kaldığı zaman, âhirette bir şey ifade etmez, kalbe intikal etmelidir. Biz daha çocuklar gibi, cami avlusunun dışında dolaşıyoruz. Dışarıda kalmamalı, içeri girmeli."** [buyurdular].»

[Nakleden: Hacı Faik Tokalaçoğlu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 170 - 171]

«[Mehmed Feyzi Efendi, şöyle dua ederdi:] **"Cenâb-ı Hak[tan] bildiklerimizle amel etmeyi, razı olduğu şeylerde bizi muvaffak kılmasını, razı olmadığı şeylerden bizi muhafaza edip korumasını diliyoruz."**»

[Nakleden: Bahri Yavuz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 187]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Kimisi sadece milliyeti önüne almış, kimisi sadece dini... Dinî ve millî hisler, birbiriyle kaynaşmıştır. Mefâhir-i diniyye, mefâhir-i milliyeye ve sadâkat-i vataniyye... Üçü birbirini takviye etmelidir.**

O zaman halledilmeyecek mesele yoktur. Fatih Camii'ne girelim. Bakalım hangi tuğla din namına, hangi tuğla millet namına konmuştur, fark edilmez. Fatih Camii, cihaddan elde edilen ganimetle yapılmıştır." [dedi].»

[Nakleden: H. Hasan Kalender, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 192]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Kabirde de bir nevi hayat-ı berzahiyeye vardır. İnsan ölünce ruhun cesetten tedbiri kesilir. Fakat nisbeti devam eder. Ceset kabirde çürüse bile, cesedin hakikati mahfuzdur ruhla olan nisbeti, bağı devam eder. Enbiyanın ve bazı kibar-ı evliyanın vefatından sonra dahi cesetle ruhun hem tedbiri, hem nisbeti devam eder.**

Cemâdat olsun, nebatat olsun, hayvanat olsun; cüz' olsun küll olsun; müfredat olsun, mürekkebat olsun, hepsinin kendi mertebesinde o mertebeye lâayık, ruhu hükmünde olan melekûtu vardır. O melekûtlar Hakk'ı tesbih ederler. Evâmir-i tekviniyyeden gelen hitabata isyansız itaat ederler..." buyurmuşlardı.»

[Nakleden: H. Hasan Kalender, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 194]

«[Mehmed Feyzi] Efendi Hazretleri bir gün sohbet sırasında **"Herkesin bir meşrebi vardır. Bizim meşrebimiz de Mevlânâ meşrebidir."** buyurdular.»

[Nakleden: Hâfız Mehmed Tufan Arslan, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 201]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Risale-i Nur'un etrafından çekiliniz ki, bu millet ve onun aydın tabakası üniversiteler ona sahip çıksınlar."** [dedi].»

[Nakleden: Mustafa Akbal, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 216]

«Sual: Bilmediklerimizi bellemek için, ferdî mütalâada bulunan bir kimsenin çalışması daha semereli olması için nasıl bir metodu ve usûlü benimsese daha yararlı olur? Ezbere almak, not tutmak ve daha başka usûller hakkında ne dersiniz?

Cevap: **Herkes kendi durumuna göre vaziyetini ayarlar. Not tutmak iyidir, fakat çalışma, mütalâa inkitaa uğratılmadan devam ettirilmelidir.»**

[Nakleden: Mustafa Akbal, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 222]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İhyâ-yı din ve İ'lâ-yı Kelimetullah niyetin, hedef ve gâyen olsun. Hiçbir şekilde maddî hususât kalbinde yer tutmasın."** [dedi].»

[Nakleden: Mustafa Akbal, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 223]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Çocuklar da istikbâl için yetiştirilir. İstikbâle ait bilgiler öğretilmelidir. Tenzil-i İlâhî'ye [Kur'ân'a] hürmet, muhabbet ve itaat ettiğimiz gibi Tekvin-i İlahiyye'ye [icat kanunlarına, keşif ve icatlara, modern makine ve âletler vs.] de aynı şekilde hürmet, muhabbet edip o kanunlara uygun hareket etmeliyiz. Birini görüp, diğerini görmemezlikten gelmek olmaz."** [dedi].»

[Nakleden: Mustafa Akbal, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 232]

«[Mehmed Feyzi Efendi] Sûrî kerametler konusunda: **"Benim şu koltuğu havada uçurmamı bekliyorlar. Öyle yapsak ne olacak?"** derdi ve şöyle ilave ederdi:

"İstikametün vahidetün hayrun min elfi kerametin."

"Din konusunda istikamet üzere olmak, bin kerametten daha hayırlıdır."»

[Nakleden: Kemal Topçu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 343]

«[Mehmed Feyzi] Efendi Hazretleri: **"İnsan bıraktığı yerden başlamalı, gayesini tamamlamaya çalışmalı."** buyurmuşlardı.»

[Nakleden: Muzaffer Ertaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 248]

«Bir gece danışmak için [Mehmed Feyzi] Efendi Hazretleri'ni ziyarete gittik. Sakal bırakan arkadaş, benim de sakal bırakmak istediğimi söyledi. [Mehmed Feyzi] Efendi Hazretleri: **"Emekli olunca bırakırsın. Terkine değil, tehirine niyet et."** buyurdular.»

[Nakleden: Muzaffer Ertaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 249]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Zamanını bilmeyen âlim olamaz."** derlerdi.»

[Nakleden: Muzaffer Ertaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 249]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Büyükler hep vefasızlıktan yakınmışlar!"** buyururlardı.»

[Nakleden: Muzaffer Ertaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 256]

«Bir sohbetleri sırasında, ziyaretçilerinden birisi [Mehmed Feyzi Efendi'ye]: "Efendim! Bizim terakkimiz ne ile olacak?" şeklinde sorduğu bir soruya: **"Cihad ile..."** şeklinde cevap vermişlerdi.

Nitekim Allah yolunda mücadele edenlerle ilgili şu âyet-i kerimeyi de sık sık okurlardı: "Bizim uğrumuzda mücadele edenler(e gelince) Biz onlara elbette yollarımızı gösteririz. Muhakkak Allah, iyilik yapanlarla beraberdir." (Ankebût Sûresi, 69)»

[Nakleden: Muzaffer Ertaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 264 - 265]

«[Mehmed Feyzi] Efendi Hazretleri, bilhassa öğretici durumda olanlara arada sırada o konularla ilgili tavsiyelerde de bulunurlardı. **"Tedriste, terakkî kadar tedellî lâzım."** diyerek öğretmenlerin, öğretim sırasında öğrencilerin seviyesine inmelerini öğütlerdi.»

[Nakleden: Muzaffer Ertaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 268]

«Bir defasında "beyne'l-havf ve'r-recâ" (korku ile ümit arasında olma) konusunda [Mehmed Feyzi Efendi'ye], "Mü'minde korku mu yoksa ümit mi fazla olmalıdır?" diye sormuştum. **"İkisi de eşit olmalı, ancak ihtiyarlıkta ve ölüm anında ümit fazla olmalı."** buyurmuşlardı.»

[Nakleden: M. Selçuk Özkan, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 281]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Milliyetçilik, İslâm'a aykırı değildir."** [dedi].»

[Nakleden: İsmail Hacıoğlu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 295]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Zemzem ne niyetle içilirse, o şey içindir."** [dedi].»

[Nakleden: Şevket Özsoy, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 297]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"1. Gayr-ı Müslîmin hidayetine, 2. Fâsıkın tevbesine, 3. Mû'minin -kıskanmadan- terakkisine muhabbet edelim."** [dedi].»

[Nakleden: Şevket Özsoy, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 298]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bir meslek veya meşrep ne kadar parlak olursa olsun, ancak İslâm dairesinde bir nokta olabilir. Noktalar bir araya gelerek İslâm dairesini meydana getirirler. Geniş dairedeki macera hususî daireye sığmaz. Herkes kendi meslek ve meşrebini terviç edebilir. 'Herkes benim dairemde olsun, herkes bana gelsin.' demek olmaz. Herkes elindeki buz parçası hükmündeki enaniyetini 'İslâm havuzu'na atmalıdır. Yoksa elinde erir, hebâ olur."** [dedi].»

[Nakleden: Şevket Özsoy, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 298]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Hem Üstâd'ın eserini okumak câiz olsun da, Üstâd'ın 'Üstâd'ım' dediği İmam-ı Gazalîlerin, İmam-ı Rabbânîlerin eserlerini okumak niye câiz olmasın?"** diyerek ilim konusunda inhisarcılık yapıp ilim hürriyetine engel olmak isteyenleri tasvip etmediklerini belirtirlerdi.»

[Nakleden: Şevket Özsoy, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 309]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Ben Ebü'l-Yüsr'üm (kolaylık babasıyım), Ebü'l-Usr (zorluk babası) değilim."** buyurarak, Peygamber'in (asm) "Kolaylaştırın, zorlaştırmayın; müjdeleyin, nefret ettirmeyin." hadîs-i şerîflerini hatırlatırlardı.»

[Nakleden: Şevket Özsoy, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 311]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Sahabeyi; Resûlullah'ın etrafında pervane gibi döndüren, onları mıknaş gibi çeken güç, Resûlullah (asm) Efendimiz'in şefkat ve merhameti idi."** [dedi].»

[Nakleden: Şevket Özsoy, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 311]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Yedi azayı korumadıkça takva olmaz."** buyururlardı. **"Göz her yere bakarsa, el her yere uzanırsa, ayak her yere giderse, kulak her şeyi dinlerse vs. bu olmaz."** der ve şu duayı sıkça okurlardı: **"Allah'ım! Kalplerimizi temizle, günahlarımızı affet ve azalarımızı haramdan koru!" Âmîn!»**

[Nakleden: Şevket Özsoy, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 312]

"Diğer 3 uzuv ise: Mide, dil ve cinsel uzuvdur." (Şevket Özsoy)

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Nefsin yedi mertebesini kat' etmedikçe, Kur'ân ilimlerinde de yedi asıl, temel ilmi halletmedikçe mürşid-i kâmil olunmaz."** buyururlardı.»

[Nakleden: Şevket Özsoy, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 312]

«Kâzım Şahin isminde Tosyalı bir öğretmen arkadaş, [Mehmed Feyzi] Efendi Hazretleri'ni duymuş, ancak hiç ziyaretine gitmemiş. Kastamonu'ya gelince "Seni ben götürüyüm." dedim. Nasrullah Camisi'nde ikinci namazını kendi başımıza kıldık. Ziyarete varınca sohbet başladı. Konuyu [Mehmed Feyzi] Efendi döndürüp dolaştırdı ve kader konusuna getirdi.

Bu konuyu uzun uzun ikna edici çeşitli misallerle anlattı. Hatta öğretmenlikten misaller verdi. **"Mesela siz bir öğrencinin sınıfta kalıp kalmayacağını tahmin edersiniz ama o sizin onun sınıfta kalacağını bilmenizden dolayı sınıfta kalmaz. Veya sizin bilmeniz onun çalışmasına mâni değildir. Onun iradesini kullanmasına engel değildir..."** gibi örnekler verdi. Hatta bir ara: **"Mesela siz şimdi camide namaz kılıp geldiniz."** diye misal getirdi ki ayrıca onun bu kerametvâri sözüne de hayret ettik. Çünkü biz cemaatle değil, kendi kendimize epeyce sonra kılmıştık.

"Buraya kendi iradenizle geldiniz, başka bir yere de gidebilirdiniz." diyerek kader ve cüz'î irade konusunu enine boyuna anlatmışlardı.»

[Nakleden: Şevket Özsoy, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 314]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Dua etmek vazifemiz. Gaibe, arkadan yapılan dua çok makbul olur. Birbirimize dua ısmarlayalım."** buyurdular.»

[Nakleden: Rahman Yazıcı, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 334]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Farzdan önce farz, ilim; farz içinde farz, ihlâstır."** sözünü sık sık tekrar ederlerdi.»

[Nakleden: Kemal Topçu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 345]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Sebeb-i hayat-ı maneviyye kalkınca sebeb-i hayat-ı maddiyye de fayda vermez; işte o zaman kıymet kopar!"** [dedi].»

[Nakleden: Kemal Topçu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 346]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bir elimde Kur'ân, bir elimde Hadîs. Ben bunları fehme çalışıyorum. Kimseden çekindiğim yoktur."** [dedi].»

[Nakleden: Hacı Hüseyin Eroğlu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 359]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bediüzzaman Hazretleri'ni de büyük bir İslâm âlimi olarak tanıyorum. Ondan ders gördüm. Bir talebe, hocasından gördüğü dersten mes'ûl tutulur mu?"** dediler.»

[Nakleden: Hacı Hüseyin Eroğlu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 359]

«[Mehmed Feyzi Efendi] yabancı dilden konu açarak: **"Çağımızın gereği olarak lisan da öğreneceksin."** buyurmuşlardı.»

[Nakleden: Abdülkadir Kavas, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 373]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Fıtrat-ı İslâm üzere yaratılan insanların, kendi sahalarında çalışmaları lâzım. O zaman hizmetler daha güzel olur. Bugün ticaret yapacak insanlar çok, ancak Din-i İslâm'a gönül verip çalışacak insanlara ihtiyaç varken, başka işlerle meşgul olunmaz."** [dedi].»

[Nakleden: Hüseyin Tiryaki, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 392]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bir âlimi diğer bir âlimden sormayınız. Ola ki hakkında sû-i zanda bulunabilir. Veya şeytan gelir, o âlimi hemen hased kervanına bindiriverir. Onun için bir âlimi diğer bir âlimden sormak iyi değildir."** [dedi].»

[Nakleden: Hüseyin Tiryaki, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 394]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Lafız ve şekil olmayınca mânâ olmaz. Mânâ, lafzın içinde saklıdır. Sarf - Nahiv, iskelettir; iskelet olmayınca ruh olmaz. Çünkü Yüce Kitabımız Kur'ân-ı Kerîm Arap dilinin en fasîh ve belîğ bir tarzında indirilmiştir. Nitekim: "Kur'ânen arabîyyen ğayra zi 'ivecin" "Onu pürüzsüz ve dosdoğru Arapça bir Kur'ân olarak (indirdik)." buyurulmuştur."** [dedi].»

[Nakleden: Ahmet Faruk Kuruluş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 1 (Karanlıktan Aydınlığa), s. 405]

«[Mehmed Feyzi Efendi] kendi nefesine karşı adaletli davranırlar ve başkalarına karşı lütûf ve kerem gösterirlerdi. **"Benim kendi nefsimе hüsn-ü zan etmem olmaz. Çünkü ben kendi nefsimi**

biliyorum. Ama başkalarına karşı hüsn-ü zan güzeldir. "buyururlardı.»

[Nakleden: Musa Özdağ, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 7]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İnsanın oruç tuttuğu, namaz kıldığı belli olmalı. Bu ibadetlerin özelliğini hissetmeli, üzerinde eseri görülmeli."** buyururlardı.»

[Nakleden: Musa Özdağ, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 9]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Dikkat ediniz, menfî hareketlerde bulunmayınız!"** diye de bizleri ikaz ederlerdi.»

[Nakleden: Vedat Kader, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 30]

«[Mehmed Feyzi] Efendi: **"Bir zâtın aleyhinde onun küfrü için 99 delil olsa, bir delil de o zâtın imanı, kurtuluşu için olsa ben, o bir delili tercih ederim. Bir adamın 99 âlim küfrüne, bir âlim de o adamın kurtuluşuna fetva verse, ben o bir âlimden tarafa olurum."** [dedi].»

[Nakleden: Vedat Kader, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 38]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Âlim ve evliya çok ama Peygamber'in (asm) ümmetî ümmetî (ümmetim, ümmetim...) dediği gibi Ümmet-i Muhammed diyenler az!"** derlerdi.»

[Nakleden: Vedat Kader, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 38]

«[Mehmed Feyzi] Efendi'nin sık sık yaptığı dualardan birisi:
"Allahümme'hruzna vahruz hâülai'l-mezkûrine bi hirzi kudretike min keydi 'l-a'dai ve hallisna bi-mennike an sûi kas- di'l-eşkiyai ve neüzü bike min kahri'l-kahirin ve zulmi'z-zâlimin ve keydi'l-ümerai 'l-hâsidin ve ta'ni'l-

eşkiyâi'l-müfsidin ve şematati'l-eşirrai'l-mudirrât. Ve'l-hamdü lillahi Rabbi'l-âlemin"

"Ey Allahım! Bizi ve zikredilen (bu şahısları) kendi korumanla, düşmanların hilelerinden koru; bizi ihsanıyla kötü kimselerin sû-i kastından kurtar. Kahredenlerin kahrından, zâlimlerin zulmünden, kıskanç idarecilerin tuzağından, sapıkların, bozguncuların ayıplamasından (kusur atmasından), zararlı şerli kimselerin şamatasından sana sığınırız. Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a aittir."»

[Nakleden: Vedat Kader, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 40 - 41]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Her zamanın bir sıddığı, bir de zındığı vardır. Zamanın sıddığı, zamanın şartlarına göredir ve zamanın icap ettirdiği hâl içindir. Bu zamanda Ebû Bekir (ra) gibi sıddık arayanlar, sıddıksız kahrılar!" [dedi].»

[Nakleden: Vedat Kader, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 41]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Her mesleğin bir sırrı vardır. O muhafaza edilmeli, faş edilmemelidir. İlmin ve ulemânın da bir sırrı vardır. O korunmalıdır. Kitapta görülen her mesele açıklanmamalıdır. Her ilaç, her hastaya verilmez. Bazılarına ilaç olan, bazılarına zehir olabilir." derlerdi.»

[Nakleden: Vedat Kader, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 42]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "İnsan yediği zehirli bir şeyden öldüğü gibi ağzından çıkan bir söz de hayatına mâl olabilir. İnsan ağzına girene de ağzından çıkana da dikkat etmelidir." [dedi].»

[Nakleden: Vedat Kader, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 43]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Bir köy imamına sorulacak soru ayrıdır, müdakkik bir din âlimine sorulacak mesele ayrıdır.

Köy imamından, müdakkik bir âlimin vereceği cevap beklenmez." [dedi].»

[Nakleden: Vedat Kader, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 46]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Ağaç kökünden, insan ise sohbetle kulağından sıvarılır."** [dedi].»

[Nakleden: Vedat Kader, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 51]

«[Mehmed Feyzi] Efendi, mü'minlerin dereceleri ile ilgili olarak şöyle konuşmuşlardı: **"İptilaya (belalarla imtihana) maruz kaldığımız zaman belanın kalkması için Rabbimize müracaat edeceğiz. Derecesiz mü'min olmaz.**

Bu âlemde mü'minlik derecesi kâfidir. Herkesin asıl derecesi, mahşer yerinde belli olur. Onu naspetmek, öbürünü azletmek kimseye düşmez. Şükrün derecesi vardır.

Sabrın derecesi vardır. Ehl-i salâtın (namaz ehlinin) derecesi vardır, ehl-i savmın (oruç ehlinin) derecesi vardır. Bu âlemde dereceler sır olarak kalır. Bir zâta etrafındakiler bir derece, bir makam verirler. Eğer o, o makamda değilse, ibadetleri de o makama gelmeye yetmezse, Cenâb-ı Hak, etrafındakilerin hüsn-ü zannına binâen o zâta bela ve musibetler verir. O da o musibete sabır ile Cenâb-ı Hak, onu o makama çıkarır. Sabır zordur, en kolay makam, şükür makamıdır..."»

[Nakleden: Vedat Kader, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 53 - 54]

•«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İlmin başı soğan gibi acı, sonu bal gibi tatlıdır."** [dedi].»

[Nakleden: H. Hâfız Sıdkı Tabakoğlu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 69]

«Bir seferinde de Mehdi ile ilgili soruma [Mehmed Feyzi Efendi]: **"Mehdi'yi ne edeceksin?! Dün geçti, yarın da ne**

olacağı belli değil. Elimizde Kur'ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîfler var. Ona göre şu andaki görevin ne ise onu yapmaya bak!" şeklinde cevap vermişlerdi.»

[Nakleden: H. Hâfız Sıdkı Tabakoğlu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 78]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Ne gençlikten şikâyet edelim ne de ihtiyarlıktan, sadece değerlendirmeye bakalım." [dedi].»

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 87]

«Ben , "Üstâd, eserlerinde sûret ve hakikatten sık sık bahsediyor. Bu neden?" diye sordum. Bunun üzerine [Mehmed Feyzi Efendi] öylesine ilmî bir sohbet yaptı ki, Allah kendilerinden razı olsun. **"O konu Onuncu Söz'dedir. Üstâd önce misal verip, sûret olarak anlatır, sonra da hakikatini beyan eder. Her âlimin kendine hâs anlatımları vardır. Padişahların tuğralarından belli olduğu gibi... Âyetlerde de böyle misaller vardır."** buyurarak şu âyeti okudular: **"Gördün ya, Allah nasıl bir temsil yaptı: Hoş bir kelime (kelime-i tayyibe) olan tevhid ve şehadet (iman), kökü yerde, budağı yukarda olan hoş bir ağaca (şecere-i tayyibeye) benzer. O ağaç, Rabbinin izniyle, her Allah dedikçe yemişini verir. Allah, insanlara böyle misaller verir ki, iyi düşünüp ibret alsınlar. Kötü kelime (kelime-i habise, küfür) de, yeryüzünden gövdelenmiş meyvası kötü bir ağaç gibidir ki, onun bir kararı yoktur (yıkılır gider)." (İbrahim Sûresi, 24-26)»**

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 90 - 91]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Kur'ân-ı Mübîn Arapça'dır. O hâlde Arapça kâideler iyi bilinmelidir." [dedi].»

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 91 - 92]

«[Mehmed Feyzi] Efendi: "Sıddık her asırda vardır ama kendisini gizler. Çünkü bu zamanda câhil çok. Hz. Ebû Bekir (ra) gibi kimse olamaz ama her asrın sıddığı vardır ve her asrın sıddığı o asra uygun olur. Zamanımızın insanı Hz. Ebû Bekir gibi sıddık arıyor, onun gibi muamele edince de kötülüyor, kıymetini bilmiyor." dedi.»

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 93]

«[Mehmed Feyzi Efendi] hac konusuna temas ederek: "O toprakların hepsi mübarektir, hepsi şifadır. Hacının duası evinden çıkıp, dönünceye kadar kabul olur, her şeyi mizanına konur." [dedi].»

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 93]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "İhtiyarladıkça yük çoğalıyor, mukavemet azalıyor. Gençlikte yük az, mukavemet çoktur." buyurdular.»

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 95]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Ulemâ koyun gibidir, kuş gibi değil. Koyun yediğini hazmeder, hâlis süt olarak yavrusuna hazır verir. Kuş ise kurağındaki hazm olunmamış çeşitli şeyleri verir." buyurdular.»

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 98]

«[Sohbette birisi] "Şefkatin aşktan üstün olduğunu Mektûbat'ta yazıyor." deyince [Mehmed Feyzi Efendi] "O şevktir. Aşkta haddi aşmak (ifrat) var, şevkte yok." buyurmuşlardı.»

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 99]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Hissiyatlar bir olmayınca sohbetten hatalar doğuyor, onlara istiğfar ediyoruz." buyurdular.»

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 100]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Beşaret gelinceye kadar havf ve recâ (korku ve ümit) ile yaşamak lâzım. Biri eksik olsa olmaz."** dedi.»

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 101]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Namazda rükû, kıyamdan; secde, rükûdan üstündür. Secdede celâl sıfatı tecelli eder. O yüzden dayanılmaz diye iki secde arasına ka'de kondu. Cuma gününde de tecelliyat daha ağır olduğundan, Cuma Namazı cemaatle kılınıyor. Arafat 'ta da öyledir."** [dedi].»

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 101]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Birbirimizi ziyaret edeceğiz. Zengin, fakiri; âlim, ümmiyi. Büyüklük küçüklük gözetilmez. Mukadderatta ne kadar ise o kadar görüşülür. Âlem-i ervahta teârûf ettilerse, burada da bir sebeple tahakkuk ediyor, tanışılıyor. Öyle olmayınca akrabası da olsa, samimi olunamıyor, anlaşılamiyor..."** [dedi].»

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 106 - 107]

«[Okulda öğrencilere sabredemeyip çabuk kızdığını söyleyen bir öğretmene, Mehmed Feyzi] Efendi: **"Sabredeceksin kardeşim! Talebeye iyilikle, okşayarak ve şefkatle anlatacaksınız. Okulda her türlü insan bulunur. Kendinizi öğrencilere sevdiren, onları okşayın, dövmeyin, kötü söz söylemeyin. Onlar, kötü söyledikçe, adavet (düşmanlık) peyda ederler."** [dedi].»

[Nakleden: Necati Kertiş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 107 - 108]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Hiçbir şeyle iftihar edemem ancak Üstâd'ımızın eserlerini kendisinden bizzat ders aldık, Elhamdülillah..."** [dedi].»

[Nakleden: Hacı Emin Tekinalp, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 137]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Şayet mü'minin imanı tecessüm etse (cisimleşse), şark ile garbın arasını doldurduğu görülürdü."** [dedi].»

[Nakleden: Hacı Hasan Ekmekçi, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 144]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Fıska (günaha) bulaşmış bir mü'min görüldüğünde, onu gören diğer mü'min o fıska buğz etmekle birlikte, onun o hâlden kurtulması için dua etmesi gerekir. Yani o mü'minin fiskına buğz, şahsına ise dua edilmesi gerekir."** [dedi].»

[Nakleden: Hacı Hasan Ekmekçi, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 144]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İmanla terk-i dünya edildiğinde ummadığı yerlerden şefaathiler çıkar. Fakat imansız gidildiğinde buna bir çare yoktur."** [dedi].»

[Nakleden: Hacı Hasan Ekmekçi, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 144]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İhlâslı amel nurludur, Arş'a kadar yükselir. İhlâssız amel ise nursuzdur, ağırdır, yükselmez, yanında kalır. O ameli herkese anlatır."** [dedi].»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 146]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İlmini ikmâl edemeden vefat eden talebe-i ulûma Allah muallim bir melek tayin ederek, haşre kadar ilmini ikmâl ettirir."** [dedi].»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 146]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Allah, hırsı sevmez fakat ilme karşı olan hırsı sever."** [dedi].»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 146]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İlim yoluyla gelen velilerin tasarrufu kıyamete kadar devam eder. Hayatlarındayken daha fazla olarak dünya ile alâkadar olurlar."** [dedi].»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 146]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Yeşil sarık ve cübbesiyle, vefat etmiş bir veliyi rüyamda gördüm ve nereye gittiğini sordum. 'Risale-i Nur diye bir eser çıkmış onu tedkike gidiyorum' demişti."** [dedi].»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 146]

«Risale-i Nur'da sırat-ı müstakîm meselesinde kuvve-i şeheviyye konusu izah edilirken, "iffet" noktasında "Helâle iştah var, harama yoktur." denilmiştir. Bu konuda [Mehmed Feyzi] Efendi'ye: "Benim helâle de harama da iştiham var, bu nasıl olur?" dedim. [Mehmed Feyzi Efendi] **"Nefis; mutmainne mertebesine çıkınca, haramı kerîh görür."** buyurdular.»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 147]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Abdestli olmak şehid olmaya vesiledir."** [dedi].»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 148]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bir zaman gelecek Türkiye, inananlar ve inanmayanlar diye ikiye ayrılacak. Allah bizi inananlar safında istihdam etsin!"** [dedi].»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 149]

«Bir sohbetinde [Mehmed Feyzi Efendi]: **"Mübarek bir zâtın (Mehdi'nin) geleceğinden bahsediyorlar. O zât, yeni bir din mi, yeni bir kitap mı getirecek?! Bizim vazifelerimiz**

bildirilmiştir. Biz onlarla mükellefiz. Hem o zât gelince başka bir şeyle mi emredecek? Kur'ân'la, Hadîs'le emredecek. Elhamdülillah onlar da elimizde. Daima o gibi konularla meşgul olmak iyi değildir. Bu konudaki hadîs-i şerifler, avâm-ı mü'minîni yeisten (ümitsizlikten) kurtarmak için, müjde mahiyetindedir. " buyurmuşlardı.»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 151]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Vacip tehlikeye girerse, sünnetler terk edilebilir. Farz tehlikeye girerse, vacipler terk edilebilir. Ama farz terk edilmez." buyurmuşlardı.»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 151]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "İslâm büyük bir saraya benzer. Bu sarayın bakımı da mühimdir. Herkes durumuna göre, kimisi boya - badana işiyle uğraşır: kimisi kiremitlerin bakımıyla ilgilenir; kimisi sıvasıyla; kimisi cam - çerçeve işiyle meşgul olur. Fakat bodrumda lağım patlamış, onunla kimse uğraşmak istemez. Çünkü zor iştir. Halbuki bu en mühim iştir, saray tehlikeye girer. Ne yapalım bize de bu vazife verilmiş." [dedi].»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 152]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Ebû Cehil'in iman etmeyeceğini bildiği halde Allah ne hikmete binaen Habibi Edibine (asm) 'Tebliğ et!' buyurdu? Bunun hikmeti: Onun küfrünü kuvveden bilfiile çıkarmak içindir. Çünkü muhasebe kuvveye göre değil, fiillere göredir." [dedi].»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 154]

«Bir gün [Mehmed Feyzi] Efendi Hazretleri'ne "Efendim, aklın imkân dairesinin dışına çıkıyor, vücûb dairesine giriyor; Allah'ın

(cc) mahiyetini araştırmaya çalışıyor. Bu durumdan rahatsız oluyorum." dedim.

[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bizim vazifemiz, Allah'ın Vacibü'l-Vücûd olduğunu ve vahdaniyetini bilmektir. Esmâü'l-Hüsna'nın mevcudat üzerindeki tecellilerini anlamaya çalışmaktır. Allah'ın mahiyetini anlamak için bize ilim ve âlet verilmedi. Bu durumdan kurtulmak için, Risale-i Nurları dikkatli ve anlayarak okumalıdır. Huzur buluncaya kadar 'Âmentü billahi alâ murâdihi' (Allah'a onun murad buyurduğu şekilde inandım) ve 'Amentü bi Resûlullahi alâ murâdi Resûlullahi' (Resulûllah'a kendisinin murad buyurduğu şekilde inandım) demeliyiz ve tevbe etmeliyiz."** buyurdular.»

[Nakleden: İzzet Yılmaz, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 154 - 155]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Kim ne kazanırsa edepten kazanır, kim ne kaybederse edepsizlikten kaybeder."** [dedi].»

[Nakleden: Ali Cevdet Alperen, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 164]

«İstanbul'dan iki genç kardeşimiz gelmişlerdi. Birisi, öbürünün daha yeni Nur Talebesi olduğunu belirterek "Ona ne tavsiye edersiniz?" diye sormuştu. Bu soruya **"Risaleleri dikkatlice, defalarca ve bütün kuvvetlerinle okuyun!"** cevabını vermişti.»

[Nakleden: Ali Cevdet Alperen, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 165]

«[Mehmed Feyzi Efendi, bir] sohbetlerinde ise bir münasebetle Risale-i Nur'lardan bahsederken: **"Şu anda bütün Risalelerin aynısını yazabilirim."** buyurmuşlardı.»

[Nakleden: Ali Cevdet Alperen, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 165]

«[Mehmed Feyzi Efendi] bize: **"Bu zaman riyâzât zamanı değil; bu zaman normal yemek zamanı. Çünkü bu zamanda**

manevî gıda çok azalmıştır. Onun için maddî gıda ile telâfi etmeli. Zira her maddî gıdanın manevî gıda sayılabilecek bir melekûtu vardır. Birkaç lokmayla yetinebilen zâtlar kuvve-i kudsiyye sahibidirler. Onların damarlarında nur dolaşır, bizim gibilerde ise kan dolaşır." buyurarak maddî gıdalarla manevî takviye almamızı öğütlerlerdi.»

[Nakleden: Dr. Mustafa Yetgin, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 184]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Biz bazı şeylerin hemen oluvermesini isteriz. Fakat kader-i İlâhînin hissesini de unutmamak lâzım..."** [dedi].»

[Nakleden: Hâfız Hasan Erdin, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 195]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Abdest almaktan maksat sadece maddî temizlik değildir."** derlerdi.»

[Nakleden: Hâfız Dursun Aktaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 200]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Hac arkadaşlığı, okul arkadaşlığı ve asker arkadaşlığı insan zihninde unutulmaz izler bırakır."** buyururlardı.»

[Nakleden: Hâfız Dursun Aktaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 200]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Hâlisâne yapılan bir hac için yapılan harcamaları Cenâb-ı Hak, hac dönüşünde, umulmadık yerden, bereketiyle ihsan eder, hac için mâlî külfete girmemiş gibi olur. Hac farizasını eda eden mü'min, hac dönüşünde kendisini ziyarete gelenlere, gördüğü güzellikleri ve hoş olan, tatlı olan hâlleri anlatmalıdır. Aksine dönüşünde hoş olmayan şeylerden bahsetmesi, haccın kabul olmadığının alametidir."** [dedi].»

[Nakleden: Hâfız Dursun Aktaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 202]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bu zamanda mü'minlerin birbirlerine yardımcı olma imkânları sınırlı, birbirimize yardımcı olamıyoruz. Dua etmek sûretiyle birbirimize yardımcı olalım."** derdi.»

[Nakleden: Hâfız Dursun Aktaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 202]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Allah dostları da dargın durmazlar, darılsalar bile çabuk barışırlar. Yine Allah dostları Cuma günleri Kehf Sûresi'ni okurlar."** buyururlardı.»

[Nakleden: Hâfız Dursun Aktaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 204]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Biz Üstâd Hazretleri'nin tırnağının arasındaki kir kadar bile olamayız!"** derlerdi.»

[Nakleden: Hâfız Dursun Aktaş, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 205]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Haccac-ı Zâlim'in arkasında dahi fitne olmaması için sahabe namaz kılmıştır. Biz temkinli hareket etmeliyiz. Temkinli hareket etmekle birlikte kader bizi idama gönderirse işte o zaman gülerек gideriz..."** buyurmuşlardı.»

[Nakleden: Halil Gülabacı, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 212]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Sakalın terkine değil, tehirine niyet edersiniz."** buyurdular.»

[Nakleden: Ekrem Köker, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 227]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bir gece baktım, bazı evlere nur indiğini gördüm. Sonra o evlerde Risale-i Nur bulunduğunu anladım."** demişti.»

[Nakleden: Ekrem Köker, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 228]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Takvâ, mü'minin dârü'l-fünûnudur."** [dedi].»

[Nakleden: Hâfız Fâik Küçük, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 247]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Ben iman atlasının üstüne siyaset çamurunu sermem ve sizin de sermenize müsaade etmem."** [dedi].»

[Nakleden: Edip Öcal, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 250]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Haramdan oluşan zenginlik ancak 60 sene sürer; helâlden meydana gelen zenginlik ise 120 sene sürer daha sonra başka tarafa devrolur, devamlı bir sülâlede durmaz. Aslı - nesli bozuk kimse ehlullah olmaz, bir yere kadar varır, orada önü kapanır."** derlerdi.»

[Nakleden: Hâfız İbrahim Kaymakçı, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 260]

«[Mehmed Feyzi] Efendi soru için izin verince, arkadaşım: "Efendim, dört hak mezhep birleşse ve tek bir mezhep olsa, daha iyi olmaz mı?" dedi. [Mehmed Feyzi] Efendi buna karşı:

"Evladım, sen Nasrullah Camisi'nin şadırvanını görmüş ve orada bir anda çok sayıda Müslümanın abdest aldığını da izlemiştir."

Eğer şadırvanın havuzunda bir tek musluk olsaydı, abdest almakta zorluk olur, Müslümanlar sıkıntıya düşerlerdi. Aynen bunun gibi ayrı ayrı mezheplerin olması da Müslümanlar için bir kolaylıktır. Bu bir tefrika unsuru değil, Allah'ın bir rahmetidir. Çünkü mezhepler arasında itikatta (inanç sisteminde) ayrılık - gayrılık yoktur. Ancak amelî meselelerde (ibadetlerin uygulanmasında) %10 diyebileceğimiz konuda -görünüşte- bir değişiklik vardır. O da yine mü'minlerin hayrına ve iyiliğinedir.

Aslında hak mezhepler daha çoktu. Sonradan bazılarının tâbileri (uygulamacıları) kalmayınca geriye sadece dört hak mezhep kalmıştır..." [dedi].»

[Nakleden: İbrahim Küçükbulut, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 263]

«[Mehmed Feyzi] Efendi: "Ben İsa'yım, ben Mehdi'yim diyen insanlar çıkabilir. Ancak Cenâb-ı Allah'ın iradesi nasıl tezahür ederse öyle olur. İsa (as)'ı dilerse anadan doğurur dilerse canlı olarak gökten indirir. O'nun lütfu, inayeti sonsuzdur. Herkes kendine düşen vazife ile uğraşmalıdır!" [dedi].»

[Nakleden: Hacı Dursun Çolak, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 327]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Ay'a gidip oradan çakıl getiriyorlar, dünyada çakıl kıtlığı mı var? Kamer laciverdimsi bir küredir. Dünyadaki madenlerin zengin olduğu yerler ay'a akseder. Asıl gayeleri bunu tespit etmektir. Bunu açıklamıyorlar." [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 348]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Müsbet düşünelim, müsbet hareket edelim. Fitne uyandıracak şeylerden kaçalım." [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 348]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Parmakla gösterilecek kadar ileri gitmemeli. İtidal-i dem lâzım; fitne uyandırmamalıdır." [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 348]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Mü'min olarak üç esas lâzımdır: Peygamber'e (asm) sûreten ve sîreten ittibâ', helâlden yiyip içme, bütün a'mâlinde ihlâsı tam gözetme." [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 349]

«[Mehmed Feyzi Efendi] sohbetlerinde sık sık gençlere dikkat çeker: Bu devirde gençlerin zor şartlar altında olduğunu, onlar için dua ettiğini söyler, bize de **"Âyetü'l-Kübrâ Risalesi'ni çok okuyun kardeşim."** derdi.»

[Nakleden: Fahri Eker, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 355]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bazıları beni değil, kafalarında çizdikleri adamı ziyarete geliyorlar. Bu ihlâsa ters düşüyor."** derdi.»

[Nakleden: Münib Şallıoğlu, Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 374 - 375]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Asıl mesele Kur'ân'ın irşadı altında meleği - şeytanı, nikâhı - sıfahı, helâli - haramı tefrik ederek (ayırabilerek) yaşamaktır."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 383]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Nefis ve şeytan olmazsa mücâhede olmaz. Mücâhede olmayınca terakki olmaz."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 384]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Ulemâyı zem ve gıybet edip de felâh bulan yoktur."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 384]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Resûlullah (asm) Efendimiz'e çok salavat getirmek sûretiyle irtibat kurmak lâzım. Tâ ki iştîyak (özlem) hararetimiz ziyâdeleşsin."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 386]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İslâm Birliği kerhen de (istemeyerek de) olsa gerçekleşecektir. Gönül ister ki, bu gönül hoşluğu ile olsun."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 387]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Aklın, kalbin, ruhun, sırrın, hafînin ve ahfânın gıdası ilimdir."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 387]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Hac, küffârı korkutuyor. 'Aynı zamanda, aynı yerde, aynı gayede Müslümanlar toplanabiliyorlar.' diye korkuyorlar. Hac'da cihâd sevabı da var. Hac istihale fabrikası gibidir (insanları temizliyor)." [dedi].»**

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 387]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Ulemâmız ahkâma dair olan meselelerde asla zayıf hadîslerle amel etmediler. Fezâile (faziletlere) ait zayıf hadîsler varsa ona da ilişmediler."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 387]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Risale-i Nur, iman ve Kur'ân dâvâsıdır. Bu dâvâ, bütün maceraların fevkinde (üstünde) kalsın. İltibas yakışmıyor. Üstâd kabrinde rahatsız oluyor."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 388]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Milletimiz gelişirse İslâmiyet gelişir."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 388]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İlmin bereketi ve fâidesi; Üstâd'a olan bağlılık, hürmet ve hizmet ileidir."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 389]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Okunan kitaplar, kendisiyle sohbet edilen zâtlar, insana yakîn-i imaniyye ve muhabbetullah veriyorsa ne âlâ! Aksi takdirde o kitapları kapatmak, o zâtlardan uzaklaşmak lâzımdır."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 389]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Câhilden evliyâ olmaz. Cenâb-ı Hak, bir kimseye velâyet nasip edecekse, o kimse ümmî de olsa Allah, ona ilham yoluyla ilm-i zarurî ihsan eder."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 391]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Kur'ân'ın irşad ettiği yol en sağlam yoldur. Başka kapı aramaya lüzûm yoktur. İrşad, Kur'ân'ın irşadıdır."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 391]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Her mü'min, Resûlullah'ın (asm) şemâilini bilmeli. Hayalinde bu şemâili canlandırarak salât ve selâmını O'na hitaben getirmelidir."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 391]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Üstâd Hazretleri, Risale-i Nur'ları Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akîdesi ile kavâid-i Ehl-i Sünnet'i esas tutarak kaleme almış, ondan kıl kadar inhiraf etmemiştir."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 393]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Söz ihlâslı olursa nûrânî, garazlı olursa zulmânîdir."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 393]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İlmi, ulemâyı ve âsâr-ı ilmiyyeyi (ilmî eserleri) i'zaz (kıymet vermek) her mü'minin vazifesidir."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 394]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Birbirimizin noksanını aramayıp müsamaha edersek, ihtilaf çıkmaz."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 394]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Münafıkların gözleri muslukludur. Kandırmak için ağlarlar. Vaatleri boldur. Çünkü yerine getirme niyetleri yoktur. Nifaktan halâsın (kurtulmanın) çaresi, ihlâs ve zıkr-i kesîrdir."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 394]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bilgisiz ne dünya olur ne âhiret, evvelâ ilim lâzım. Farzdan evvel farz ilim, farz içinde farz ihlâstır."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 394]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Yedi azayı (organı) muhafaza edip, üç yüz altmış çeşit afetten, gûnahtan çekindikten sonra takvadan bahsedilir. Bular göz, kulak, el, ayak, dil, mide ve nesil organlarıdır."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 394]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Her kitapta, her gördüğümüzü piyasaya çıkartmak olmaz. Kitaplar eczane gibidir. Nasıl ki ilaçlar derde devâdır diye rastgele verilmez, doktor reçetesi ile verilirse, kitaplardaki bilgiler de öyledir. Mizanla verilmeli, ölçülü olmalı zamanını ve mevsimini gözetmelidir."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 395]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Üstâd Bediüzzaman Hazretleri, gûnah-ı kebâiri (büyük günahları) bırakanı, ferâizi (farzları) işleyeni kardeşliğine kabul etti."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 395]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Yazarak öğrenmek en sağlam ve en iyi yoldur. Bu husus: 'Alleme bi'l-kalem' 'Kalemle öğretti' âyetiyle tebeyyün etti (ortaya çıktı)." [dedi].»**

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 395]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Sohbetin bereketi çok fazladır. Bu sohbet bereketiyle ashâb-ı kirâm ümmetin en faziletlisi oldular."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 395]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İnsan talebe olarak hayatını devam ettirir ve öyle kabre girerse Allahu Teâlâ kıyamete kadar onun ilmini tamamlar."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 395]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İlmin izzetini muhafaza için vakar, neşr-i ilim (ilim yaymak) için de hilim ve sebat lâzımdır. Aynı zamanda sözünün tutulması için ilmi ile âmil olmalıdır."** [dedi].»

[Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 396]

«[Mehmed Feyzi Efendi] diyordu ki: **"İlmin izzetini korumak lâzım. İlim, bütün rütbelerin fevkindedir."**»

[Nakleden: Abdullah Yeğin, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 9]

«İhlâs ile ilgili bir sohbette, muhlisîn ile muhlasîn arasındaki fark nedir suâline [Mehmed Feyzi Efendi, şöyle cevap verdi]; **"Muhlisîn kesbî, muhlasîn vehbîdir. Kesbî olmadan vehbî de olmaz. Öyle İhlâs Risalesi okumakla ihlâslı olunmaz kardaşım!"**»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 19]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Risaleleri dikkatle, teenni ile mütalaa ederek okuyun kardaşım. Risale-i Nur'lar mâl-i umûmîdir. Kimse temellük etmemeli, herkesin herkesin ihtiyacına cevap veriyor."** diyerek eserlerin şimdi tüm dünyaya yayılmasına işaret etmişlerdi.»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 20]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"En büyük kerâmet istikamettir kardaşım."** [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 23]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bu ayrılık - gayrılık Üstâd Hazretleri'nin zamanında bil-kuvve vardı, vefatından sonra bil-fiile çıktı. Fakat hedef - gaye bir olunca bu ayrılıkların zararı olmaz. Nasıl ki parmaklar ayrı ama bir kola bağlı."** diyerek hayra yorarlardı.»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 23]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Risale-i Nur Talebeleri dalâlete girmediler. Nur dairesinin genişlemesi ile değişik meşrep ve meslek ehlinin girmesiyle ayrı meşrebler oluştu."** diyerek isabetli tahlillerde bulunurlardı.»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 23]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Evliliğin meşakkatine dayanmak; kemâlât-ı insaniyedendir kardaşım."** [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 34]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İsim koymak anne - babanın hakkıdır kardaşım."** buyurmuşlardı.»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 35]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İlmî mesele olunca sohbet kesilmez."** [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 41]

«[Mehmed Feyzi Efendi'ye] sünnet yerine kaza kılmayı sorduğumda; **"Vakit bulunamıyorsa, çok meşgulse kılınabilir ama sünnet, hele müekkedleri terk etmek doğru değil."** [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 41]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Buraya her türlü insan geliyor. Benim sözlerim su gibi. Gelen kabının rengine göre mânâ veriyor. Onlara hakkımı helâl etmiyorum."** [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 42]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Siyaset iyi bir şey değil kardeşim."** dedi.»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 42]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İlim tahsili için sebat lâzım. İlimin başı acı, sonu baldan tatlıdır."** [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 44]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İlim nurdur, insanı korur. Malı ise insan korumalıdır. Mal kabirden içeri giremez, bu dünyada kalır. Âhiret için ne yaptınsa o seninle gelir. İlim ise kabirde de insanın arkadaşıdır."** [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 45]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Ehl-i ilmin sebatkâr olması lâzım geldiği kadar, vakur, halim ve kâmil olması da lâzımdır."** [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 45]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Herkes kendi penceresinden bakmalı. Yukarı baksa tekellüf olur. Aşağı eğilse tekavvüs olur. İkisi de güzel değil. Herkes bulunduğu yerden bakmalı."** [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 48]

«Sual: Hicret etmek mi lâzım?

Cevap: Nereye hicret edelim. En hayırlı hicret günahlardan kaçmaktır. Dağdan dağa, odadan odaya hicret vardır. Pencereden çekilmek dahi bazen hicrettir.»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 49]

«Sual: Hadîste, âhir zamanda mü'minlerin dağ başlarına çekilmeleri, koyun ve develeriyle ilgilenmeleri tavsiye edilmiş.

Cevap: Bu hadîs hass (özel) bir hadistir. Şehirleri hep boşaltalım da ehl-i küfür istediği gibi tepinsin mi?

Hep dağ başına hicret edince oralar da şehir gibi olur. Onun için hicret batıldan uzaklaşıp hakka yardım etmektir. Herkes iktidarı dâhilinde hakkı tavsiye edecek.»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 49]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Bana neşriyat vazifesi verilmedi kardeşim."** [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 49]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Mefâhir-i diniye, mefâhir-i milliye, sadâkat-i vataniye. Bu üçü lâzım. Bunlar bir arada olunca onulmayacak yara yoktur."** [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 51]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "**Mü'minlerin mesleği muhabbettir. Muhabbete vesile olan her şey güzeldir. Kalbimizi muhabbetullah, muhabbet-i Nebevî, enbiyâ - evliyâ muhabbeti istila etsin de, sahte sevgilere yer kalsın.**" [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 53]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "**Bir daha işlememek üzere o günahdan tevbe eden, ateşe atılmak gibi çekinen, hiç işlememiş gibi olur.**" [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 56]

«"İslâm garip geldi, garip gidecek" meâlindeki hadîs-i şerîfi okudum ve sordum.

[Mehmed Feyzi Efendi] "Nerede okudun?" dediler. Ben de; "Diyanet takviminin yaprağında." dedim.

[Mehmed Feyzi Efendi] "**Bu hadîsi ilahiyattan hocalar da sordu. Cevabımı beğendiler. Mevlânâ Hazretleri güneşe garib diyor. Güneş zâtında garibdir. Yani emsalsizdir. İslâm da bidayette (başlangıçta) emsalsiz idi. Nihayetinde, kıyamet kopmadan yine emsalsiz olarak tamamlanacak. Yani mebde ile münteha dairesi tamamlanacak. Bu hadîsi zahir mânâsı ile değil, (çünkü yeis veriyor) bu geniş mânâ ile bakmalı. Çünkü ümit veriyor.**" [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 56]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "**Erkeğin kadına bakması nasıl haramsa, kadının da yabancı erkeklere bakması haramdır. Kadın takviyeye muhtaçtır, zaîftir. Kadın fıtraten kendini beğendirmeye müheyâdır. Kadına süslenme mubahtır, fakat evinde erkeğine karşı olmalıdır.**" [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 58]

«Sual: Mürşidi olmayanın mürşidi şeytandır, diyorlar.

Cevap: **Mürşid-i hakikî Kur'ân'dır. Onun irşadı altında olmalıyız.»**

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 62]

«Sual: İhlâs Risalesi'nin sonundaki duada muhlisîn el-muhlasîn diyor. Farkı ne?

Cevap: **Muhlisîn kesbî, muhlasîn vehbîdir. Kesbî olmadan vehbî olmaz. İhlâs Risalesi'ni okumakla ihlâslı olunmaz.»**

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 65]

«Sual: İhlâs Risalesi'nde "Bir sene bu risaleleri ve dersleri okuyarak ve kabul ederek okuyan bu zamanın mühim ve hakikatlı bir âlimi olabilir." diyor?

Cevap: **Olur kardeşim ama nasıl bileceğiz?»**

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 65]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İnsan ya suûdda (yükselmeye), ya sukuttadır (alçalmadadır). Mü'min daima suuddadır. Ayağına diken batsa derecesi artar. Bir elem duysa, hüznülense sevap alır. Günahına da keffâret olur. İnsan küfür ile sukut edince hayvânât derekesine iner, orada da tutunamaz vahşi hayvan derekesine düşer. Orada da tutunamaz şeytanât derekesine iner ki insanlara tasallut ile dalâlete çekmeye çalışır."** [dedi].»

["Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 66]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Konuşulan hiçbir şey zâyi olmaz. Hepsî havada teşekkül eder. Kelime-i tayyibe de kelime-i habîse de havada teşekkül eder."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 72]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İnsanın, ibadetleri isteyerek yapabilmesi için, kalbinde ibadet duygusu olması lâzım."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 81]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Ölümün siyah peçesinin arkasındaki hakikî yüzü, nurânîdir."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 85]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Mü'minin kalbi, nur-u iman ile münevverdir."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 85]

«Soru: Olan hadiseler, İslâm'ın lehine mi cereyan ediyor, neticesi İslam'ın lehine midir?

Cevap: **Bizim vazifemiz, emr olunduğumuzu yapmaktır. Ötesi bizim vazifemiz değildir. Herkes kendi mertebesini bilmeli ve kendi mertebesinde vazifesini yapmalıdır. Kapıcı müdürün işine, odacı şefin işine karışır; nizam-ı âlem bozulur. İşte o zaman da kıyameti beklemeli. Müdür, kapıcıya kendi mertebesinde hürmet etmeli ve şefkat göstermeli. Kapıcı da, üstünün verdiği emirleri kusursuz yapmaya çalışmalıdır.»**

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 90]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İman, hava gibidir. İlim, ziyâ gibidir. Namaz, gıda gibidir. Oruç, devâ gibidir."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 91]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Amellerin az olması mühim değildir. Mühim olan, makbul olmasıdır."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 92]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Herkes, lâîyk olduğu makama aşıktır."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 104]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Hikmete uygun ise; bir mü'minin, diğer mü'mine yaptığı dua makbuldür. Yalnız, dua yaparken, öyle her şeyi -hikmete uygun olsun olmasın- istememeli. Aynı zaman da çocuklar gibi de olmamalı. İstenmesi münasip olanı istemelidir. Duanın, belîğ, edebî ve uzun yapılması da gerekmez. Kur'ân'daki, peygamberlerin yaptıkları dualara bakacak olursak; hep kısa ve özlüdür."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 106]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Üstâd Hazretleri, kesbî ilimlerden başka; ilmi, üveysî olarak İmâm Gazâlî'den; O da, üveysî olarak Hazret-i Ali (ra) Hazretlerinden aldılar."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 107]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Kalbımız halkla, kalbimiz Hak'la beraber olmaya müsait olarak yaratılmıştır."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 118]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Muhafazakârlık: Din sevgisi, vatan müdâfaası, ırz ve namus hasletleri, ahde vefa gibi meziyetlerdir."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 119]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "İnsan, tenkid veya medih olunduğu zaman müsâvi olarak davranmak lâzım: Medh olunduğu zaman nasıl iyi duygular besliyorsa, tenkid olunduğu zaman da, kızmadan öfkelenmeden düşünüp, eğer tenkid edilen hâl kendisinde varsa Rabbisine sığınıp, mağfiret istemelidir. Eğer kendisinde o hâl yoksa, tenkit eden için mağfiret istemesi, güzel ahlâk olur. İhlâsın birinci basamağı budur." [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 120]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Ağızdan girene de dikkat etmeli, çıkana da. Yediğimize. içtiğimize dikkat ettiğimiz gibi, konuştuğumuz sözlerle de dikkat etmemiz gerekir. Dünya işlerini, lüzumsuz ve mâlâyânî şeyleri konuşmak, kalbimizi karartır. Güzel mevzulardan konuşmak, kalbi cilalandırır." [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 120]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Dün, yitik gündür; gitmiştir, geri gelmez. Yarına çıkmaya da fermanımız yoktur. Öyleyse, elimizdeki bu günü, iyi değerlendirelim." [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 122]

«Sual: Hz. Aişe validemizin rivâyetinde, Peygamberimizin, yatağından hiç ayrılmadığını söylemesini mesned kabul ederek mi'racın sadece ruhla yapıldığını iddia ediyorlar?

Cevap: Mi'rac, hicretten evvel oldu. Hz. Aişe, o zaman, Fahr-i Âlem'le beraber değildi. Hicretten sonra izdivaç vaki oldu. O rivayet, müteakip mi'raclara bakıyor. Rüyada da oldu, ruhen de oldu, cisim ile rûh beraber de oldu. Müteakip mi'raclar var Hz. Aişe validemizin "yatağından ayrılmadı" rivâyeti, rüyada olan mi'raca göredir.

Bu, ruhiyle - cismiyle birlikte olan asıl mi'raca delil olmaz.

Muhaddislerden Hafız Ebu Nuaym hazretleri, otuz dört kadar mi'racdan bahsediyor. Bunun bazıları rüyada, bazıları ruhani, bazıları cisimle - rûh beraber oldu.

Efendimiz Hz. Aîşe validemizle, Medine-i Münevvere'de izdivaç ettiler, beraber oldular. Cisimle-ruh birlikte olan mi'rac ise, Mekke'de oldu. Fahr-i Âlem Efendimiz "Hatimdeydik" diyor. Hatim ise Kâbe'dendir.

Hız. Âîşe validemizin rivâyetini sened yapıp da ruhiyle - cismiyle olan Mi'racı nefyedenler, hataya düşerler. Sonra, siyer de buna müsait değildir.»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 126]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Kendimiz kemâlât sevdasına düşmeyelim. Ne zaman kemâlât sevdasına yeltenirsek helâk oluruz." [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 135]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "İslâmiyet ruhumuz, milliyetimiz de cesedimizdir. Cesed sağlıklı olursa, ruhumuz da sağlıklı olur. Ruh ile cesed, et ile tırnak mesabesindedir. Biri diğerinden ayrılamaz." [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 135]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Enbiyâ masumdur, evliyâ mahfuzdur." [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 136]

«Sual: Bir insan cennete gitse yakınları da Cehenneme gitse cennete giden cennetten zevk alabilir mi?

Cevap: Alır. Çünkü iman intisabtır. Küfür kat'-ı intisabtır. Âhirette iman bağlantısı vardır ve geçerlidir. Küfür, neseb bağlantısını yok eder.»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 145]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Hesaptan sonra Cenâb-ı Hak enbiyâya, evliyâya, şühedâyâ âlimlere şefaathakı verir. Fâsık müslümanlara, ameli kifayet etmeyen mü'minlere şefaath ederler. Bir kimseye şefaath edilebilmesi için, o kimsenin imanla kabre girmesi lâzımdır."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 145]

«Sual: Nuh tufanı bütün küre-i arzda mı oldu?

Cevap: Evet, Nuh Tufanı küre-i arz'ı tamamen istila etti.»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 146]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Ya Allah! Senin muhabbetini, Seni sevenlerin de muhabbetini muhabbetini isterim."** diye dua ederdi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 153]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Birbirimize yapılan [*] en mühim dua, hüsn-ü hâtımeyle gitmemiz için edilen duadır."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 157]

[*] Cümlede "yaptığımız" veya "yapacağımız" ifadesi olursa daha muvafıktır. (A.Ç.)

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Mekruh işlemekten korkmayan, ileride günah-ı kebâir işleyebilir. Küçük günahlardan kaçınmalı ki, büyük günahlardan korunsun. Bir şeyin neticesi kötü ise, mukaddematı da kötüdür. Haramlar, Hakk'ın korusudur." [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 158]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "İlim rütbesi bütün rütbelerin fevkindedir. Ulemâ, nurlarını mişkat-ı nübüvvetten alıyorlar." [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 159]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Tevazuun hakikatı kendini hiçbir makamda görmemektir. Kibir, hakkı kabul etmemektir. Tevazu yükselmeye sebeptir. Kibir, alçalmaya sebeptir." [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 159]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Fısk, istikametten sapmadır. Fısktan, gûnahtan, küfürden isyandan ikrâh, Allah'ın bir nimetidir." [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 159]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "Ehadîs-i sahîhanın asılları vahiydir. Hiçbir ümmet, peygamberinin kelimelerini Ümmet-i Muhammed gibi, senedatıyla muhafaza edememiştir. Ümmetten murad ulemâdır, itibar o kısmadır, diğerleri tufeylidir." [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 161]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İttifak-ı ümmet, hüccet-i kâtiadır."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 161]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Muhabbet zinciri kopmadıkça, iştîyak harareti sönmedikçe, uzaklık yakınlık fark etmez."** buyurdu.»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 161]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İsa Aleyhisselam'a semada nurdan bir hulle giydirildi. Melekûtî bir hâlde yaşıyor. Âlem değiştiğinde, şartlar da değişir."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 162]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İnsanlarla akılları miktarınca konuşmalı."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 164]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İman; çok bilgiyle, çok mâlûmatla değildir. Teslimiyetle, Resûlullah Efendimiz'e muhabbetledir."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 167]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Mü'mine 'cahil' demeyelim de 'mâlûmatı kifayetsiz' diyelim. Çünkü mü'minde iman nuru, marifet nuru, tasdik nuru vardır."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 168]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "**Havf ile recâ müsâvî olmalı. Havass-ı beşerde, havf - recâ mukabilinde kabz - bast vardır. Ehasta ise Heybet ve Üns vardır.**" [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 168]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "**Herkesin ism-i azamı da ayırır, âyeti de ayırır.**" [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 170]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "**Kur'ân tilavetinden hâsıl olan sevap, ehl-i imanın ruhlarına hibe edilir. Böylece mü'minin kuvve-i kudsiyesi üzerine kuvve-i kudsiyye inzıam olur. Kur'ân, mü'mine rahmet ve şifadır.**" [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 170]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "**Amel-i sâlih, imanın neticesidir.**" [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 172]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "**Cenâb-ı Hak kimseyi istidattan mahrum kılmamıştır.**" [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 174]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "**İstidatların inkişafı için tekâmül-ü tedricî lâzım.**" [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 174]

«[Mehmed Feyzi Efendi] "**Teenni güzeldir. Üç şeyde acele olur: Nikahta, cenaze defninde, taatte ve hayırda. Teenni Rahmanîdir. Acele şeytandandır.**" [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 174]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İnsan bozulursa nizam-ı âlem de bozulur."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 176]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Nizam-ı âlemin bozulması kıyametin kopmasına sebep olur."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 177]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"İçinde Hakaik-i Kur'âniyye bulunmayan kalb ölüdür, ruhsuzdur. İnsan kalbinin hayatı, Kur'ân'ın hakaikyledir."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 177]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Muhabbettullah, muhabbet-i Nebvî ve muhabbet-i ulemâ ile yaşayalım."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 177]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Tedavi tevekküle mâni değildir. Esbabı terzil etmemek lazımdır, lâkin hakikî müessiriyeti esbattan bilmeyip, şifayı Hak'tan talep etmek lâzımdır."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 185]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Kur'ân Allah rızası için okunmalı, hâsıl olan sevap hediye edilmelidir. Kur'ân'ı ahlâkıyla tahalluk etmek için okuyun. Kur'ân hem şafi' hem müştekidir. Kur'ân'ın şefaati reddolunmaz. Kur'ân müştekidir. Şikâyeti de reddolunmaz. Kur'ân irşad edicidir. Kur'ân, okumamakla, amel etmemekle nisbetini kesmez. İnsanı ya cennete yeder, ya da cehenneme tepeleyinceye kadar takip eder."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 186]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Kim ne kazanmışsa edeple kazanmıştır. Kim ne kaybetmişse edepsizlikle kaybetmiştir."** [dedi].»

[Nakleden: Rafet Küllüoğlu, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 187]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Risale-i Nur'ları tekrar tekrar okumak lâzımdır. Sathî değil bütün duygu ve latîfelerle teveccüh ederek okumalıdır ki her latîfe hissesini alabilsin."** [dedi].»

[Nakleden: Yılmaz Yenidinç, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 222]

«[Mehmed Feyzi Efendi] **"Sultan Fatih Han altı lisan biliyorlardı. İlim öğrenmek farzdır. Bu zamanda mer'i diller, lisanlar öğrenilse gelen turistlere Kur'ân'ın hakikatleri onların kendi lisanları ile anlatılsa iyi olmaz mı?"** [dedi].»

[Nakleden: Yılmaz Yenidinç, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 235]

«**"Hem benim hiçbir parti iltizamkârlığım, taassubum olmadığına çerçevesinde yaşadığım şu vatandaşlarım şahittirler. Şimdiye kadar hiçbir partiye de kayıt olmadım. Hem diyebilirim ki vatandaşlar arasında benim kadar mezhep ve parti taassubundan âzâde, sade meşrep pek az bulunabilir."**»

[Mehmed Feyzi Efendi'nin Kim Dergisi'ne Verdiği Cevabî Mektuptan, "Bediüzzaman'ın Âlim, Velî Talebesi Ser ve Sır Kâtibi Mehmed Feyzi Efendi", s. 281]

İbrahim Küçük Hoca'nın Mehmed Feyzi Efendi'den Okudukları Eserlerden Defterine Yazdığı Notların Bulunduğu Arabî Sayfa ve Tercümesi

حاشية ٧ - الإلهام إلقاء المعنى في القلب بطريق الفيض.

القلب: لحم صنوبري الشكل هو الطف من جميع أعضاء البدن
خلق في وسطه (أي وسط القلب) منبع الحياة الحيوانية.

7. Haşiye -

İlham: Feyiz tarîkiyle kalbe ilka olunan bir mânâdır.

Kalp: Sanevberî [çam kozalağı] **şeklinde, bedendeki**
umum âzâların hepsinden daha latîf bir ettir. Tam
ortasındaysa (kalbin ortasında) **hayvanî hayatın menba'ı**
halk edilmiştir.

حاشية ٨ - خلافا لأهل التصوف فإن الإلهام عنده (أي أهل
التصوف) سبب للعلم، وأما إلهام النبي حجة قائمه بالاتفاق (أي
اتفاق أهل الحق وأهل التصوف بل أهل القبلة)

8. Haşiye -

Ehl-i tasavvufun hilâfınadır. Çünkü onların indinde
(ehl-i tasavvuf) **ilham; sebeb-i ilimdir. İlham-ı Nebi ise,**
ittifak ile kâim olan bir hüccettir. (Ehli Hakk ve ehl-i
tasavvufun hatta ehl-i kiblenin ittifaklarıyla.)

حاشية ٩ - إن العلم الحادث نوعان: ضروري وهو ما يحدثه الله
تعالى في نفس العالم من غير كسبه واختياره، كالعلم بوجوده،
اكتسابي وما يحدثه الله تعالى بواسطة كسب عبد وهو مباشرة
أسبابه.

أسبابه (أي العلم) ثلاثة الحواس السليمة والخبر الصادق ونظر العقل.

والحاصل من نظر العقل نوعان ضروري يحصل بأول النظر من غير تفكير. كالعلم بأن الكل أعظم من الجزء واستدلالي يحتاج فيه إلى نوع تفكير كالعلم بوجود النار عنه رؤية الدخان.

9. Haşıye -

Sonradan vücûda gelen ilim, iki nev'idir.

Zarûrî olan ilimdir ki; âlimin kendi ihtiyarı ve kesbi olmaksızın Allah tarafından ona verilir, Allah'ın mevcudiyetinin bilinmesi kişinin kendi varlığını bilmesi gibi. Diğer kesbî ilimdir ki, Allah tarafından kulun esbâba mübaşeretine binaen kesb vasıtasıyla kendisine verilen ilimdir.

Esbab-ı ilim üçtür: Havass-ı selîme, haber-i sâdık ve nazar-ı akıl.

Velhasıl nazar-ı akıl iki nev'idir. Zarurî olandır ki düşünmeksizin ilk bakışta hâsıl olur. Küllün cüz'den daha büyük olduğunun bilinmesi. Bir diğeri de istidlâlî olandır ki tefekküre ihtiyaç duyar, dumanın görülmesiyle ateşin varlığının bilinmesi gibi.

[Arabî sayfa şuradan alınmıştır: Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 412]

Tercüme: Nurullah Dursun - Abdulkadir Çelebioğlu

**MEHMED FEYZİ EFENDİ'DEN OKUDUKLARI
ESERLERDEN SUAL - CEVAP ŞEKLİNDE
NOTLARDAN MÜTEŞEKKİL HATT-I
KURAN/OSMANLICA BİR SAYFA**

Sual — Esbâb-ı ilmin üçüncüsü olan akıl, nasıl târif olunur?

Cevab — "Meâni-i kesîreye ıtlak olunursa da, muhtar olan nefs-i insanîde bir kuvvettir ki, ulûm iltisab edilir." diye tariftir.

Sual — Aklın sebab-i ilim olması sâbit midir?

Cevab — Aklın sebab-i ilim olması hususunda beyne'l-fırâk pek çok ihtilâf vâki olmuş ise de, fırâk-ı dâllenin akvâli kendi sözleriyle red olunarak aklın sebab-i ilim olduğu müteğaliben sabit olmuştur.

Sual — Akıl için kaç kuvvet vardır?

Cevab — İki kuvvet vardır.

Bir; akl-ı nazarîdir ki, mebde-i idrâk. **Diğeri;** akl-ı ilmîdir ki, mebde-i fiilîdir.

Sual — İlm-i zarurî neye derler?

Cevab — Akıl sebebiyle vücûd bulan ilimlerden [her şey kendi cüz'ünden büyüktür] gibi bedihî yani tefekkür ve istidlâle muhtaç olmaksızın ilk teveccühle sâbit olan akla denir.

Sual — İlham nedir?

Cevab — Feyiz tarîkiyle kalbe ilka olunan bir mânâdır.

Sual — İlham, esbâb-ı ilimden olabilir mi?

Cevab — Ehl-i Hakk'a göre, bir şeyin sıhhatini bilmek için âmme-i nâs hakkında esbâb-ı ilimden mâdud değildir.

[Hatt-ı Kur'ân sayfa şuradan alınmıştır: Mehmed Feyzi Efendi'den Hatıralar - 2 (Karanlıktan Nura), s. 415]

Osmanlıca'dan Okuyan: Mehmet Uğur
Yazıya Geçiren: Abdulkadir Çelebioğlu

İSLÂM GARİP BAŞLADI YİNE GARİP OLACAK

1970 yılı haccında Arafat'ta, Ali Ulvi Kurucu ve bir grup hacının ziyâreti münasebetiyle, Mehmed Feyzi Efendi'nin (Rahmetullahi Aleyh) yaptığı sohbettir. (Teyp kaydından yazıya geçirilmiştir.)

Ali Ulvi Kurucu, Mehmed Feyzi Efendi'ye (Rahmetullahi Aleyh) birtakım bilgiler aktarırken Mısır ulemasından bir zâtın, Türk milleti hakkındaki kanaatlerini nakleder. O zât şöyle söylemektedir:

‐Türk milleti, yüz elli seneden beri, hususan kırk elli seneden beri yağmur gibi belalara giriftar olmakta: buna rağmen imanını kaybetmemiş. On hacı gönderemeyen ülke, bu sene elli yedi bin hacı gönderdi. Demek ki bu millet büyük bir dua almış. Allah yolunda çok şehid vermiş. Cenab-ı Hakk'ın dini mübini uğrunda, çok ihlasla kan dökmüş. Bu millet için ve bütün âlem-i İslâm için bu makamât-ı mukaddesede dua ettim. Eğer, Türk milletinin başına gelen felaket, başka bir milletin başına gelseydi perişan olurdu.‑

Ali Ulvi Bey'in bu şekildeki anlatımlarından sonra, Mehmed Feyzi Efendi Rahmetullahi Aleyh Hazretleri sohbe başlar:

‐Her Arefe günü bu fakir, İslâmiyet lehinde bir fütühat hissediyorum. Hiç olmazsa, onların bazı entrikaları akim kalıyor. İnşâallah, bu defa da perişâniyetleri vardır.

Zaten Allahu Teâla buyurdu:

الْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا

“Bugün kafirler, sizin dininizden ümit kesmişlerdir. Artık onlardan korkmayın, benden korkun. Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm’ı beğendim.” (Maide Sûresi, 3. Ayet-i Kerime ve Meali) âyetinin fütuhâtını nasıl ki Haccetü’l-Veda’da görüyoruz ondan itibaren daima bunun timsali her arefede var. Çünkü kâfirlerin son hacca kadar ümitleri varmış: “Müslümanları kandırabiliriz” diyerek...

O gün, ümitleri kesilmiş, me’yus bir vaziyette bir tarafta bakıyorlarmış. Aralarında me’yus olduklarını müşavere etmişler. Hemen, Resûl-i Ekrem deve üzerinde hutbe irad buyururken bu ayet nazil oldu:

İslâmları dinlerinden usandırmaktan me’yus oldular. Madem hakikat böyledir: فَلَا تَخْشَوْهُمْ

“Onlardan korkmayın.” وَاخْشَوْنَ

“Benden korkun.” الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ

“Bugün dininizi tamamladım.” yâni “Ahkame dinikum. Bugün, işte dininizin ahkâmını ikmal ettim.” وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي

“Nimetimi, üzerinize itmam ettim” ki. “gerek bâtinî, gerek zahiri nimetimi...” demektir.

وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا

“İslâm dinini, bütün edyan içinde intihab, ihtiyâr ettim.” buyurur. Eğer tâbir caizse o gün, bir “kemal

günü”. “yevm-i kemâl”, “yevm-i tamam”, “yevm-i intihâb”dır. O bir nokta, mesned oluyor.

Şimdi, oradan bir pergel cevirelim. Şöyle: Sahabe devri, tabiin devri... Artık, Emevilerin, Abbâsilerin ve Şanlı Türklerin devri.

Gelelele şimdi, şu güne kadar geldik. Fakat, seyir, amudî değil dâirevî, kürevî. Henüz, daire kapanmıştır.

وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ

“Fakat o Allah’ın Rasûlü ve Peygamberlerin sonuncusudur.”¹ sırrıyla, bu dâire mâdem kapanmamıştır: pergel ikmâl edecek. Dâire, dâire olacak. Mebde ile müntehâ ittisal ettiğinde, dâire tamam olur. Ve illâ, eksik olur. Dâire noksan kalır. Öyle bir hal olacak ki, inşaallahu Teâlâ, mebde ile müntehâ arasında bir mûmâselet oluşturacak.

Hem mebde, hem münteha birleşecek.

Dâire-i İslâm devam ediyor. Nokta-i merkeziyye: Mekke-i Mükerreme, Medine-i Tahire’dir. Dairenin herhangi bir noktasından bir hat çekilse. Nokta-i merkeziyyeye uğrar. Ne aranır, orda olacak.

Şimdi, bu daire mâdem açıktır, kapanmamıştır: Öyle bir hac olacak ki, Haccetü’l-Veda’nın bir timsali, Lâakal yüz yirmi dört bin evliya mevcut olacak sahâbe adedince...

Bir zaman bu fakir demiştim ki, -buna bir mesnedim yok- “Yüz bin Türk haccetmedikçe kıyamet kopmaz!” demiştim. O vakit on bindi. (Türklerden hacca gidebilen.)

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ

¹ (Ahzab Sûresi, 40. Ayet-i Kerime ve Meali)

“Rabbinin nimetine (ihsanına) gelince onu minnet ve şükranla an.”²

Elhamdülillah, bu adet çoğaldı.

İnşaallah, Cenâb-ı Hak yalancı çıkarmaz.

(Bu sohbet, 1970 yılında Arafat’ta yapılıyor ve o sene Türk hacılarının adedini, Ali Ulvi Kurucu Beyefendi elli yedi bin olarak ifade ediyor. Mehmed Feyzi Efendi Rahmetullahi Aleyh Hazretleri’nin beyan ettiği rakamı Türk hacılar, 1976 haccında ilk defa aşılıyorlar.)

Efendim! Millet-i Ahmed, Millet-i Muhammed için gayet beşaretli bir durum var.

Şimdi, tashih ettirmek için benim arz edeceğim bir mes’ele daha var. Ama tashih için arz ediyorum:

Resûl-ü Ekrem Efendimizin:

بَدَأَ الْإِسْلَامُ غَرِيبًا وَسَيَعُودُ غَرِيبًا

“İslâm garib olarak (eşsiz) başladı tekrar başladığı gibi garip hale dönecektir.”³ buyurdıkları hadisin anlamı, fukahânın istilâhında yerleşmiş. Meselâ: Istilâh-ı fukahâda.

“garib”: بعد عن الوطن

“Vatanından uzak olmuş” kişidir. Mesâil-i fikhıyye sadedinde bu suretle mânâ veriliyor.

Şimdi, Fakir, istilâh-ı ehl-i hakikate göre olan manayı almak istiyorum.

Ehl-i hakikat istilâhında:

كل شيء ما بين جنسه عديم فهو غريب

“Herhangi bir şey ki, cinsi mâbeyninde adîmu’n-nazirdir; o şey garibdir.”

² (Duha Sûresi, 11. Ayet-i Kerime ve Meali)

³ (Müslim, İman, 232, 145; Tirmizî, İman, 13 – 2631)

Biz, şimdi bu mânâyı esas alıyoruz. Çünkü Resûl-i Ekrem Efendimiz'in bu hadis-i şerif beyan etmeleri, mesâil fıkhiyyeden bir mesele hakkında değildir. Hadisin vürudu, belki, İslâm'ın mebde'den, müntehaya doğru seyrini beyan ediyor.

Yani, nasıl adîmu'n-nazir (benzeri olmayan) bir din olarak mebde'de zuhûr ettiyse, münteha tekrar adîmu'n-nazir bir din olarak bütün edyan içinde netice bulacağını mebde ile müntehânın ittisâlini beyan sadedindedir. Yoksa ki, mesâil-i fıkhiyyeden bir mesele hakkında değildir ki fukâha istilâhıyla buna tevcih edilsin! Çünkü hem bu şekildeki tevcih, avâma göre yeis veriyor.

"İslâmiyet garib olarak başladı, garib olarak neticelenecek" gibi bir mânâ, yeis veriyor. Bu ise kuvve-i mâneviyyeyi kırar.

Demek, hadis-i şerifi ehl-i hakikat istilâhı üzere tevcih, daha münâsib oluyor. Kuvve-i mâneviyye vermek için...

Zâten de Mesnevi'de bir mısra var: Mevlânâ Hazretleri, Şems'e (Güneşe) "garib" diyor:

خود غریبی در جهان چون شمس نیست

شمس جان با قیست اورا اَمس نیست

"Hakikaten dünyada güneş gibi garip bir şey yoktur. Can güneşi bakidir. Onun için (dün) yâni geçmiş zamanın itibarı olmaz." (Mesnevi-i Şerif, beyit: 120)

Şems'in garib olması, kevâkib içinde adîmu'n-nazir olmasındandır. Yoksa bizim bildiğimiz "bîkes" mânâsına değil.

İşte, din-i İslâm da bütün edyân içerisinde adîmu'n-nazir bir din olduğu için; adîmu'n-nazir bir din olarak zuhûr etti. Tekrar, seyrini adîmu'n-nazir bir din olarak tamam edecek. Sırr-ı hatmiyyet zuhûr edecek. Zâten, Nüzûl-u İsâ Aleyhisselam da, daire-i nübüvveti temhir içindir. Bu hikmete binaen Mehdi Âl-i Resûl Aleyhisselâm'ın zuhûru da dâire-i velâyeti temhir içindir.

Resûlullah Hazretleri, Hâtemül-enbiyâdır. Yani, onun risâletiyle, nübüvvetiyle, dâire-i nübüvvet temhir edilmiştir.

Bir kıraata göre: خاتم النبیین [Hatimi'n-Nebiyin]dir. Bu da mütevâtir kıraattır. O vakit, “mühürleyici” demektir. Kendisi irtihal buyurdular. İsâ Aleyhisselam vekili olarak; Mehdi Âl-i Resûl Aleyhisselâm da onun evlâdından tekrar vekili olarak, o daireyi bizzat Fahr-ı Âlem hesabına temhir edecekler.

O daire kapandıktan sonra, artık, bir müddet yaşama var. Ama artık bir daire çizmiyor. Nes-nas denilen bir kavim yaşayacak. Fakat ne insâniyet, ne İslâmiyet, onlardan hiçbir eser yok. Çünkü daire çizmez bir daha.

Ama henüz dâire kapanmazdan evvel, menfi seyir ve merhaleler geçilip, inşaallah mebde ile münteha ittisal edecek. Pek parlak ittisâl edecek! Fakat bu yine, nokta-i merkeziyye olan makamât-ı mübâreke de zuhûr edecek. İnşaallahü Teâla.

Lâakal, o hacda yüz yirmi dört bin evliyâ bulunacak. İnşaallah. Ama, diğer halkın hesabını Allah bilir. Bunu, tashih için arz ettim, zât-i âlînize (Ali Ulvi Kurucu Bey'e hitap ediyor).

Not: Ali Ulvi Kurucu Bey, bazı hadis kitaplarının şerhlerinde bunu teyid eden açıklamalar gördüğünü ifade etmiştir.

(Rafet Küllüoğlu, Mehmed Feyzi Efendi'den Feyizli Sözler Sohbetler, s. 87-94 arasındaki sayfalarдан muktebes olarak düzenlenerek alınmıştır. Düzenleyen: Abdulkadir Çelebioğlu)